

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzcyk

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi G. S. o stwierdzenie niezgodności
z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 9 października 2019 r., sygn. akt V Cz (...), wydanego w sprawie
z wniosku Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W.
przy uczestnictwie G. S. i E. G.
o sprostowanie usterki wpisu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 27 listopada 2020 r.,
zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 9 października 2019 r., sygn. akt V Cz (...),

1. oddala zażalenie;

2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądowi Rejonowego w W. na rzecz adw. J. B. wynagrodzenie w kwocie 120 (sto dwadzieścia) zł, powiększonej o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu uczestniczce G. S. w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 października 2017 r. (V Cz (...)) Sąd Okręgowy w W. oddalił zażalenie uczestniczki G. S. na postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 30 grudnia 2016 r., którym utrzymał w mocy orzeczenie Referendarza Sądowego tego Sądu w przedmiocie sprostowania wpisu przyłączenia się do egzekucji z nieruchomości.

W dniu 7 września 2019 r. uczestniczka G. S. wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 października 2017 r., sygn. akt V Cz (...).

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w W. odrzucił skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wskazując, że z uwagi na charakter orzeczenia, które nie jest orzeczeniem co do istoty sprawy, skarga ta jest niedopuszczalna. Powołał się też na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 26 stycznia 2018 r., II CZ 91/17).

W zażaleniu uczestniczka wnosi o uchylenie postanowienia odrzucającego skargę, zarzucając nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c.) oraz naruszenie art. 424⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 424¹ § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na gruncie art. 48 § 3 k.p.c. dotyczącym skargi o wznowienie postępowania w orzecznictwie wyjaśniono, że orzekaniem co do skargi jest jej rozpoznanie na każdym etapie postępowania w sprawie o wznowienie, w tym w odniesieniu do kwestii badania dopuszczalności wznowienia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2009 r., I PK 161/08, nie publ. i z dnia 16 listopada 2018 r., I CSK 633/17, nie publ., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., IV CSK 9/07, I C 2008, nr 12, s. 46, z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CZ 87/07, OSNC - ZD 2008, nr C, poz. 68). Należy też podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 lipca 2004 r., SK 19/02 ((OTK-A 2004, nr 7, poz. 67) stwierdził niekonstytucyjność art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. w zakresie, w jakim ogranicza wyłączenie sędziego z mocy ustawy tylko do spraw, w których rozstrzyganiu brał udział

w instancji bezpośrednio niższej. W uzasadnieniu wskazał, że celem tego przepisu jest wyeliminowanie wszelkich przyczyn, mogących skutkować w otoczeniu jakimikolwiek wątpliwościami co do bezstronności i obiektywizmu sędziego w rozpoznaniu określonej sprawy, zaś nakaz zachowania zewnętrznych znamion niezawisłości dowodzi, że ważne jest nie tylko, by sędzia orzekający w sprawie zachowywał się zawsze rzeczywiście zgodnie ze standardami niezawisłości i bezstronności, lecz także, by w ocenie zewnętrznej zachowanie sędziego odpowiadało takim standardom.

Jakkolwiek w rozpoznawanej sprawie o niedopuszczalności skargi rozstrzygał Sąd Okręgowy w składzie, który wydał orzeczenie, którego dotyczy ta skarga (k. 439, 518), ale z tej przyczyny nie można mówić o nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym w W.. Powołany przez skarżącą art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. nie stanowi takiej podstawy, gdyż po pierwsze, Sąd Okręgowy nie rozpoznawał merytorycznie skargi, a jedynie rozstrzygał w kwestii jej dopuszczalności, zgodnie z art. 424⁶ § 3 k.p.c. Jest to więc inna sytuacja aniżeli ta, która była przedmiotem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 r., SK 21/14 (OTK-A 2015, nr 8, poz. 122) w związku z wyrokiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 24 marca 2012 r., wydanym w sprawie Toziczka przeciwko Polsce, nr 29995/08. Należy zwrócić uwagę, że zarówno przepisy regulujące postępowanie ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jak i przepisy normujące postępowanie ze skargi kasacyjnej, które mają odpowiednie zastosowanie do postępowania o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, w odniesieniu do kwestii nieuregulowanych w przepisach dotyczących skargi na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹² k.p.c.), nie przewidują wyłączenia od orzekania w kwestii dopuszczalności skargi tych sędziów, którzy brali udział w wydaniu orzeczenia, którego dotyczy skarga. Po drugie, w art. 48 § 3 k.p.c. ustawodawca wyłączył od orzekania sędziego co do skargi o wznowienie lub skargi nadzwyczajnej, jeśli skargi te dotyczą orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego. Brak wymienienia w tym przepisie także skargi na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia oznacza, że nie jest dopuszczalna rozszerzająca interpretacja, względnie stosowanie analogii, zaś

oceny przesłanki ważności postępowania w przedmiocie dopuszczalności tej skargi należy dokonać w kontekście art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. Skarga o wznowienie postępowania różni się od skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, bowiem sąd właściwy orzeka nie tylko o jej dopuszczalności, ale także w razie uznania jej za dopuszczalną rozpoznaje ją merytorycznie. Z kolei w przedmiocie dopuszczalności skargi nadzwyczajnej nie orzeka sąd, który wydał orzeczenie stanowiące jej przedmiot.

Wniesienie skargi na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia uruchamia przed sądem, który wydał skarżone orzeczenie postępowanie, którego przedmiotem jest badanie, czy została wniesiona w terminie, czy spełnia wymagania formalne oraz czy jest dopuszczalna (art. 424⁶ § 3 k.p.c., co do skargi kasacyjnej por. art. 398⁶ § 2 k.p.c.). Z uwagi na to, że zarówno w przypadku skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jak i skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy we własnym zakresie bada jej przesłanki formalne, dopuszczalność oraz czy została wniesiona w terminie (art. 424⁸ § 1 k.p.c.), a ponadto przez wzgląd na możliwość poddania przez stronę kontroli Sądu Najwyższego orzeczenia w przedmiocie niedopuszczalności tej skargi (art. 394¹ § 1 k.p.c.), postępowania przed sądem, który wydał skarżone orzeczenie, w kwestii oceny braków formalnych skargi, terminu jej wniesienia oraz niedopuszczalności i wydanego postanowienia o odrzuceniu skargi nie można traktować przez pryzmat art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c., ponieważ jest to postępowanie odrębne w stosunku do postępowania, które zakończyło się wydaniem orzeczenia, którego skarga ta dotyczy i nie stanowi jego kontynuacji. Oczywiście jest natomiast, że w składzie sądu, w tym wypadku Sądu Najwyższego, rozpoznającego zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi nie może brać udziału sędzia, który orzekał o niedopuszczalności skargi w sądzie, do którego wpłynęła ta skarga.

Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że ze względu na charakter orzeczenia, którego dotyczy skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem, skarga ta jest niedopuszczalna. Zgodnie z art. 519² § 1 k.p.c. skarga na niezgodność z prawem przysługuje od postanowień co do istoty sprawy. Tymczasem w postępowaniu wieczysto-księgowym postanowieniem wydanym co do istoty sprawy jest takie postanowienie, które kładzie kres określonym czynnościom związanym z wpisem

w księdze wieczystej w zakresie uprawnień podmiotowych związanych z ustrojem ksiąg wieczystych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2001 r., V CZ 91/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 25). W konsekwencji postanowienie wydane na podstawie art. 626¹³ § 2 k.p.c. nie jest postanowieniem co do istoty sprawy w rozumieniu art. 519² § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2009 r., II CZ 15/09, nie publ.). Przepis art. 626¹³ § 2 k.p.c. stanowi na gruncie postępowania wieczysto-księgowego odpowiednik art. 350 k.p.c. i wyłącza stosowanie tego przepisu w zakresie sprostowania usterek wpisu w księdze wieczystej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 128/02, nie publ. i z dnia 26 stycznia 2018 r., II CZ 91/17, nie publ.).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., art. 424¹² k.p.c., art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej orzeczono na podstawie art. 22³ ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2020 r., poz. 75) w zw. z § 11 pkt 5 w zw. z § 16 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jedn. tekst Dz. U. z 2019, poz. 68), mając na uwadze, iż pełnomocnika z urzędu ustanowił Sąd Rejonowy w W. (k. 490).